

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Кафедра охорони праці та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-
педагогічної, методичної
та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
«__» _____ 20__ р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

03-10-111

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

**«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»**
«LIFE SAFETY AND CIVIL PROTECTION»

спеціальність 141 «Електроенергетика, електротехніка та
електромеханіка»

speciality 141 «Electricity, electrical engineering and
electromechanics»

Рівне – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка». Рівне : НУВГП, 2020. 14 с.

Розробник:

Зошук В.О., канд. техн. наук, доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності

Протокол від «___» _____ року № _____

Завідувач кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності,
д-р техн. наук, проф.

В.Л. Филипчук

Керівник групи забезпечення спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»

С.В. Василюк

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІАКОТ

Протокол від «___» _____ 20__ року № _____

Голова науково-методичної ради з якості ННІАКОТ

П.О. Тадєєв

© Зошук В.О., 2020

© НУВГП, 2020

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері безпеки життєдіяльності та цивільного захисту, з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Міждисциплінарні зв'язки дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» є складовою частиною циклу загальної підготовки дисциплін для підготовки студентів за спеціальністю 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів: «Основи екології».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Основне завдання дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог безпеки життєдіяльності та цивільного захисту тим самим гарантування збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» формує в майбутніх фахівцях уміння та компетенції для забезпечення безпеки життєдіяльності та цивільного захисту працівників, захисту населення та територій підчас надзвичайних ситуацій з урахуванням досягнень науково-

технічного прогресу. Результати навчання полягають у вмінні виявляти при професійній діяльності умови, причини і наслідки негативної дії шкідливих та небезпечних чинників на організм людини в повсякденній діяльності, оцінювати ступінь безпечності умов перебування під час надзвичайних ситуацій, достатності заходів із безпеки життєдіяльності та цивільного захисту і їх розробку

Ключові слова: безпека життєдіяльності, цивільний захист, джерела проходження небезпек, ідентифікація небезпек, небезпечний чинник, рівні надзвичайних ситуацій.

Abstract

The main objective of the discipline is to provide students with the knowledge, skills and abilities (competences) to effectively solve the problem of professional activity, with due to the requirements of life safety and civil protection, thus, ensuring the protection of life, health and efficiency of employees in various fields.

The discipline 'Life Safety and Civil Protection' trains in future specialists the skills and competences for ensuring the safety of life and civil protection of workers, protection of the population and territories during emergencies, taking into account the achievements of scientific and technological progress. Learning outcomes are the ability to identify in a professional activity conditions, causes and consequences of the negative effects of harmful and dangerous factors on the human body in everyday activities, to estimate degree of safety of the conditions during emergencies, the adequacy of measures for safety of life and civil protection and their development

Keywords: life safety, civil protection, sources of danger, identification of hazards, dangerous factor, levels of emergencies.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	14 «Електрична інженерія»	обов'язкова	
	Спеціальність 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»		
Модулів - 1	Освітньо-професійна програма: «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»	Рік підготовки	
Змістових модулів - 2		4	5
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		7	9
Тижневих годин для денної форми навчання - 4 самостійної роботи студента - 2	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень	Лекції	
		14 год	2 год
		Практичні	
		16 год	8 год
		Самостійна робота	
		60 год	80 год
		Вид контролю	
		залік	залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання - 45 %

для заочної форми навчання - 10 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета є надання знань, умінь, компетенцій для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління безпекою та цивільним захистом, формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки в повсякденному житті.

Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і компетенцій ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог безпеки та цивільного захисту, гарантій збереження життя, здоров'я та працездатності у різних сферах професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- коло своїх обов'язків за напрямом професійної діяльності з урахуванням завдань з безпеки життєдіяльності та цивільного захисту;

- способи та засоби захисту населення і територій від вражаючих чинників;

- завдання та організаційну структуру безпеки життєдіяльності та цивільного захисту України;

вміти:

- приймати рішення з питань безпеки життєдіяльності та цивільного захисту в межах своїх повноважень;

- проводити ідентифікацію, дослідження умов виникнення і розвитку небезпеки та забезпечення скоординованих дій щодо їх попередження на об'єкті господарювання відповідно до своїх професійних обов'язків;

- розуміти, розробляти і впроваджувати превентивні та оперативні (аварійні) заходи безпеки та цивільного захисту, організовувати заходи щодо захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Безпека життєдіяльності та цивільний захист

Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності

Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності

Основні поняття, терміни та визначення безпеки життєдіяльності. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Матеріальні чинники предметної діяльності. Причини та наслідки небезпек. Культура безпеки та ризик орієнтоване підхід в питаннях безпеки

Тема 2. Ризик орієнтований підхід в питаннях безпеки

Загальний аналіз та класифікація ризику. Концепція прийняттого ризику та ризик орієнтованого підходу в питаннях управління безпекою. Методичні підходи та головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику. Вибір методів та інструментів управління виявленим ризиком

Тема 3. Людина як елемент ергатичних систем

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Роль аналізаторів людини в забезпеченні її життєдіяльності. Особливості режиму діяльності людини. Підвищення психофізіологічної стійкості кадрів до професійних небезпек.

Змістовий модуль 2. Цивільний захист

Тема 4. Причини виникнення, класифікація та моніторинг надзвичайних ситуацій

Основні поняття та визначення у сфері цивільного захисту. Законодавча база з цивільного захисту України. Надзвичайні ситуації та причини їх виникнення. Класифікація надзвичайних ситуацій. Організація цивільного захисту в Україні. Моніторинг надзвичайних ситуацій

Тема 5. Єдина державна система цивільного захисту та запобігання виникненню надзвичайних ситуацій

Єдина державна система цивільного захисту. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту. Фінансування і матеріально-технічне забезпечення заходів

єдиної державної системи цивільного захисту. Планування заходів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту. Сили цивільного захисту. Єдина система державного резерву України.

Тема 6. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та їх наслідків

Організація Цивільного захисту на об'єкті господарської діяльності. Основні завдання, принципи та заходи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій. Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій. Основні заходи з ліквідування надзвичайних ситуацій та їх наслідків

Тема 7. Техногенна безпека на підприємствах.

Основи та чинники стійкого функціонування об'єктів. Шляхи і способи підвищення стійкого функціонування промислових об'єктів. Організація і проведення досліджень з оцінки стійкого функціонування об'єкта в НС. Основи методики визначення стійкого функціонування об'єкта. Вимоги нормативів до проектування інженерно-технічних заходів цивільного захисту на об'єктах (залежно від спеціальності). Робота командира невоєнізованого формування цивільного захисту з організації і проведення рятувальних та аварійно відновлювальних робіт на об'єкті.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма навчання				заочна форма навчання			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
Модуль 1. Безпека життєдіяльності та цивільний захист								
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності								
Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності	12	2	2	8	12	2		10

Тема 2. Ризик орієнтований підхід в питаннях безпеки	12	2	2	8	12			12
Тема 3. Людина як елемент ергатичних систем	16	2	4	10	16		2	14
Змістовий модуль 2. Цивільний захист								
Тема 4. Причини виникнення, класифікація та моніторинг надзвичайних ситуацій	14	2	2	10	14		2	12
Тема 5. Єдина державна система цивільного захисту та запобігання виникненню надзвичайних ситуацій	14	2	2	10	12		2	10
Тема 6. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та їх наслідків	14	2	2	10	12			6
Тема 7. Техногенна безпека на підприємствах	8	2	2	4	12			6
Усього годин	90	14	16	60	90	2	8	80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах	2	2
2.	Дослідження біоритмів людини	2	-
3.	Оцінка психофізіологічних властивостей людини	2	2
4.	Ергономічне забезпечення робочого місця	2	
5.	Порядок класифікації надзвичайних ситуацій	2	-
6.	Оцінка хімічної обстановки при утворенні зон хімічного забруднення	2	2
7.	Оцінка радіаційної обстановки при	2	-

	радіаційному забруднені місцевості		
8.	Оцінка стійкого функціонування ОГ внаслідок вибуху газоповітряної суміші.	2	2
	Усього	16	8

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до аудиторних занять – 30 год;
- підготовка до контрольних заходів – 30 год.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях – 60 год.

6.1. Завдання на самостійну роботу

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Міжнародні документи з питань безпеки життєдіяльності	6	8
2.	Стандарти та міжнародні документи з питань цивільного захисту	6	8
3.	Основні показники джерел природних та уражаючих чинників джерел техногенних надзвичайних ситуацій	6	8
4.	Територіальні вимоги до розвитку і розміщення потенційно небезпечних виробництв	6	8
5.	Ідентифікація та паспортизація об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки	6	8
6.	Організаційна побудова системи управління безпекою та захистом у НС на підприємстві, в установі та	6	8

	організації		
7.	Стійкість роботи об'єкта господарювання в надзвичайних ситуаціях	6	8
8.	Організація роботи постійної комісії із надзвичайних ситуацій об'єкта господарювання	6	8
9.	Засоби індивідуального та колективного захис-ту	6	8
10.	Міжнародні документи з питань техногенної безпеки	6	8
	<i>Всього годин:</i>	60	80

7. Методи навчання

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» включає такі методи навчання як словесні, наочні і практичні. Лекція передбачає розкриття у словесній формі сутності явищ, наукових понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку та об'єднані загальною темою.

Наочні методи навчання передбачають, передусім, використання демонстрації та ілюстрації у вигляді мультимедійних презентацій.

Практичні методи навчання спрямовані на розв'язання, ситуаційних задач, сприяють формуванню умінь і навичок, логічному завершенні пізнавального процесу стосовно конкретного розділу, теми.

8. Методи контролю

Методом контролю є цілеспрямоване, систематичне спостереження викладача за діяльністю студентів.

Контроль знань студентів проводиться в усній, письмовій та комп'ютерній формах. Усне опитування здійснюється в індивідуальних (відповідь на запитання, яке в подальшому

розбивається на ряд конкретних уточнюючих) та фронтальних (серія логічно пов'язаних між собою питань за невеликим обсягом матеріалів) формах. Підсумкове (модульне) тестування є комп'ютерною формою контролю знань студентів.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					100
T1	T2	T3	МК1	T4	T5	T6	T7	МК2	
8	8	8	20	7	7	7	7	20	

T1...T7 – теми, МК1, МК2 – модульні контролю

10. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90 – 100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Пістун І.П. Практикум з безпеки життєдіяльності: навчальний посібник / І.П. Пістун, Ю.В. Кіт, А.П. Березовецький.; За ред. к.т.н. І.П. Пістуна. 2-ге вид.,

стереотип. Суми: "Університетська книга", 2004. 232 с.

2. Практикум з курсу "Безпека життєдіяльності" : для студ. вищих навч. закладів / В. В. Березуцький [та ін.] ; ред. В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків : Факт, 2005. 168 с.

3. Супрович М.П. Безпека життєдіяльності: практикум / М.П. Супрович, Д.В. Сенюк, К.В. Замойська. Київ: "Кондор", 2007. 164 с.

4. Туровська Г. І. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / Г. І. Туровська. Рівне : НУВГП, 2012. 198 с. / URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2311/1/727153%20zah.pdf>

11. Рекомендована література

Базова

1. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред. проф. В.В. Березуцького. Х.: Факт, 2005. 348 с.

2. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / За ред. Є.П. Желібо. Львів: Новий Світ-2000, 2001. 320 с

3. Кучма М.М. Цивільна оборона (цивільний захист) [навчальний посібнику] / М.М. Кучма. Львів: Магнолія, 2007. 362 с.

4. Скобло Ю.С., Соколовська Т.Б., Мазоренко Д.І., Тіщенко Л.М., Троянов М.М. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник. Київ: Кондор, 2003. 424с.

5. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: підручник. / М.І. Стеблюк. К: Знання-Прес, 2007. 487 с.

6. Техногенна безпека [навчальний посібник] / М.М. Гіроль, Л.Р. Ниник, В.Й. Чабан. Рівне, 2003. 358 с.

7. Шоботов В.М. Цивільна оборона / В.М. Шоботов. Київ, 2006. 395 с.

8. Ярошевська В.М. Безпека життєдіяльності. Рівне, 2003. 404 с.

9. Ярошевський М. М. Словник термінів і понять з безпеки життєдіяльності: навч. посібник : 2-е вид., доп. і доопр. / М. М. Ярошевський, В. М. Ярошевська, Д. М. Диновський. К.: Професіонал, 2004. 256 с.

Допоміжна

1. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій: навч. посібник / О.М. Євдін, В.В. Могильниченко та ін. К.: КІМ, 2007, 2008. 636 с.

2. Основи цивільного захисту: навч. посібник / В.О. Васійчук, В.Є. Гончарук, С.І. Качан та ін. Львів, 2010. 384 с.

3. Основи цивільного захисту: навч. посібник / О.В. Бикова, О.В. Болієв, Д.М. Деревинський та ін. К: 2008. 223 с.

4. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях: навч. посібник / В.Є. Гончарук, С.І. Качан, С.М. Орел, В.І. Пуцило. НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004. –136 с.

5. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: навч. посібник / А.В. Русаловський, В.Н. Вендичанський, за наук.ред. О.І. Запорожця. К.: АМУ, 2008. –250 с.

6. Цивільний захист: навч. посібник / С.Т. Сусло, В.М. Заплатинський, Г.М. Харамда, за ред. проф. М.О. Біляковича. К.: Арістей, 2007. 386 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України / URL: [http:// zakon.rada.gov.ua /](http://zakon.rada.gov.ua/);
2. Електронний каталог Наукової бібліотеки НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / URL: <http://nuwm.edu.ua/MySql/>;
3. Цифровий репозиторій НУВГП кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності / URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/divisions/kaf=5Fopbg/>